

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2018 m. lapkričio 30 d.
(OR. en)

14302/1/18
REV 1

SAN 403
PHARM 59

PRANEŠIMAS

nuo:	Tarybos generalinio sekretoriato
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	2018 m. gruodžio 7 d. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos posėdis Skiepų vengimo problemos sprendimas ES ir nacionaliniu lygmenimis. Iššūkiai ir galimybės skaitmenizuotame pasaulyje – <i>Pasikeitimas nuomonėmis</i>

Delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės pranešimas, kuriuo bus remiamasi viešai keičiantis nuomonėmis tema „Skiepų vengimo problemos sprendimas ES ir nacionaliniu lygmenimis. Iššūkiai ir galimybės skaitmenizuotame pasaulyje“; šis pasikeitimas nuomonėmis vyks 2018 m. gruodžio 7 d. EPSCO tarybos posėdyje. Siekiant struktūrizuoti pasikeitimą nuomonėmis, pirmininkaujanti valstybė narė parengė tris klausimus, kurie išdėstyti šio teksto pabaigoje.

Skiepų vengimo problemos sprendimas ES ir nacionaliniu lygmenimis.

Iššūkiai ir galimybės skaitmenizuotame pasaulyje

BENDRA INFORMACIJA IR IŠŠŪKIAI

Skiepijimas yra vienas didžiausių XX a. visuomenės sveikatos pasiekimų, kuris padėjo visame pasaulyje išnaikinti raupus, pašalinti poliomielitą ir leido labai sumažinti tokių anksčiau buvusių labai paplitusių ligų, kaip difterija ir stabligė, naštą. Nors mokslininkai plačiai sutaria, kad skiepijimas yra viena svarbiausių ir veiksmingiausių galimų prevencinių priemonių šiuolaikinėje medicinoje, skiepijimu išvengiamos ligos kelia vis didesnę grėsmę visuomenės sveikatai daugelyje Europos regionų. Yra įvairių šio neatitikimo tarp teorinių žinių ir jų praktinio įgyvendinimo priežasčių, iš kurių viena yra didėjantis skiepų vengimas. Šiandienos ryšių ir informacinės technologijos, leidžiančios greitai ir paprastai paskleisti įvairią informaciją, įskaitant klaidinančią informaciją apie vakcinas ir skiepijimą, galėtų būti nerimo dėl skiepijimo priežastis. Tuo pačiu metu spartūs pokyčiai šioje srityje galėtų, kita vertus, padėti pagerinti sveikatos ir ligų prevencijos propagavimą.

Skiepų vengimas ir mažėjantis pasitikėjimas skiepais

Dėl neteisingo supratimo apie skiepimą visuomenė nebeatsižvelgia į skiepavimo naudą, ėmė nepasitikėti mokslu ir bijoti galimų nepageidaujamų reakcijų. Už šio padidėjusio vengimo slypi keletas veiksnių ir gali būti, kad dar net ne visi jie yra suprasti. Kadangi dėl praeityje vykdyto įprastinio skiepavimo sumažėjo skiepimu išvengiamų ligų, gyventojai skiepimu išvengiamų ligų nebevertina kaip keliančių pavojų gyvybei, nors jos gali tokios būti. Todėl jie turi nepakankamai žinių apie gyvybiškai svarbų skiepavimo vaidmenį gelbėjant gyvybes ir apie nesiskiepavimo pavojus. Kiti reikšmę turintys veiksniai yra patikimos informacijos stoka ir, kai kuriais atvejais, nepasitikėjimas esamos informacijos teikėjais; mažiau palankus požiūris į bet kokią galimą riziką, siejamą su sveikų asmenų (ypač vaikų) skiepimu; nepakankamas supratimas apie skiepavimo naudą pavieniems asmenims ir naudą visuomenei; klaidinančios informacijos kurstomi ginčai medijose apie vakcinų saugą. Ryšių technologijos, leidžiančios greitai ir paprastai visuotinai paskleisti informaciją, ir nuolatinė prieiga internetu prie galimai nepatikimos informacijos suteikė daug naujų platformų, kurios paspartina nerimo skleidimą ir klaidinančios informacijos apie vakcinas ir skiepimą platinimą. Keliose ES valstybės narėse skiepams nepritariančios grupės, pasitelkdamos socialinę ir pagrindinę žiniasklaidą, pritraukia vis daugiau dėmesio ir pradėjo daryti įtaką visuomenės nuomonei ir politikai.

Neseniai paskelbtoje ataskaitoje apie pasitikėjimo skiepais padėtį ES¹ nurodyta, kad nors dauguma piliečių ES vis dar tiki vakcinų svarba, veiksmingumu ir saugumu, pasitikėjimas skiepais PSO Europos regione yra mažesnis nei kituose regionuose, o kelios šalys per pastaruosius 20 metų susidūrė su didelėmis pasitikėjimo krizėmis, kurios iš dalies paaiškina kai kuriose ES valstybėse narėse įvykusius skaudžius tyimų protrūkius.

¹

https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf

Nepakankamos skiepavimo aprėpties padariniai

Apskritai skiepavimo aprėptis visose ES valstybėse narėse skiriasi reikšmingai, daugeliu atveju nepasiekiamas 95 % aprėpties tikslas, reikalingas norint užtikrinti kolektyvinį imunitetą tymams. Ryškiausias pavyzdys – 2017 m. tik šešios ES / EEE šalys pasiekė 95 % skiepavimo abejomis tymų turinčių vakcinų dozėmis aprėptį².

Todėl keliose ES valstybėse narėse ir kaimyninėse šalyse šiuo metu kyla precedento neturintys skiepavimu išvengiamų ligų protrūkiai. Vien 2017 m. ES tymais susirgo daugiau negu 14 000 asmenų – tai trigubai viršija 2016 m. praneštų atvejų skaičių. Per pastaruosius dvejus metus daugiau kaip 50 asmenų mirė nuo tymų ir du – nuo difterijos. Europa dar neišnaikino tymų, nors tai vienas iš sutartų PSO tikslų.

Kitas nepakankamos skiepavimo aprėpties padarinys yra tai, kad ES vis dar esama poliomielito viruso pakartotinio išplitimo rizikos ir tai kelia pavojų Sąjungos, kaip neužkrėstos poliomielitu teritorijos, statusui.

Kiekvienais metais nustatoma apie 33 000 gimdos kaklelio vėžio atvejų ir ES kiekvienais metais nuo šios formos vėžio miršta apie 15 000 moterų³. Dauguma gimdos kaklelio vėžio atvejų ištinka užsikrėtus žmogaus papilomos virusu (ŽPV)⁴. ŽPV infekcijos atvejų skaičių būtų galima gerokai sumažinti imant skiepyti nuo ŽPV^{5 6}.

² <https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/vaccination-coverage-second-doses-measles-containing-vaccine-country-eueea-2017>

³ <https://ecdc.europa.eu/en/human-papillomavirus/factsheet>

⁴ <https://www.scirp.org/journal/PaperInformation.aspx?paperID=84214>

⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/news/news/2018/10/hpv-vaccination-protecting-girls-now-from-cervical-cancer-in-their-future>

⁶ <https://www.uptodate.com/contents/human-papillomavirus-vaccination>

PAGRINDINIŲ KLIŪČIŲ ŠALINIMAS IR PRIEMONĖS SIEKiant VEIKSMINGOS SKIEPIJIMO APRĖPTIES

Sprendžiant mažos skiepimų aprėpties problemą pirmiausia yra labai svarbu suprasti mechanizmus, dėl kurių skiepjimosi lygis Europoje yra žemas.

Remiantis neseniai paskelbta ataskaita apie skiepavimo paslaugų organizavimą ir teikimą Europos Sąjungoje⁷, valstybės narės praneša, kad skiepų vengimas yra viena pagrindinių kliūčių siekiant veiksmingos skiepavimo aprėpties tų atžvilgiu ir veiksmingo vaikų skiepavimo programų įgyvendinimo. Kitos žinomos kliūtys, trukdančios pasiekti veiksmingą skiepavimo nuo tų aprėptį, yra tai, kad nepavyksta pasiekti pažeidžiamų visuomenės grupių, menkos visuomenės žinios apskritai, nepakankamas sveikatos priežiūros specialistų mokymas arba tai, kad tokie specialistai patys vengia skiepų, tai, kaip skiepavimo paslaugos yra organizuojamos, teikiamos ir finansuojamos, trumpalaikio vakcinų trūkumo atvejai bei elektroninių nacionalinių ir tarptautinių skiepavimo registrų nebuvimas. Kai kurios ataskaitoje paminėtos atsakomosios priemonės yra šios: skiepavimo nuo tų įtraukimas į valstybės finansuojamas sveikatos priežiūros paslaugas, informuotumo didinimo kampanijos ir skiepimų stebėsenos sistemos naudojimas.

Kalbant apie suaugusiųjų skiepimą nuo gripo, pagrindinės valstybių narių nurodytos kliūtys siekiant veiksmingos skiepavimo aprėpties, be kita ko, yra plačiosios visuomenės informuotumo trūkumas, kai žmonės nežino apie galimai rimtas infekcijos pasekmes, ir su tuo susijusi problema – skiepų vengimas / judėjimai prieš skiepimą, taip pat mokėjimas savo lėšomis. Remiantis valstybių narių ataskaitomis, veiksmingą skiepavimo nuo gripo aprėptį padeda užtikrinti žiniasklaidos kampanijos, kuriomis siekiama didinti plačiosios visuomenės ir sveikatos priežiūros darbuotojų informuotumą⁷.

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_services_en.pdf

Pagrindiniai veiksniai, darantys įtaką norui skiepytis, kaip nurodyta neseniai paskelbtoje ekspertų grupės efektyvaus investavimo į sveikatos priežiūrą klausimais ataskaitoje⁸, be kita ko, yra, įvardijant teigiamus veiksnius, galimybė gauti patikimą informaciją apie skiepijimą, teigiama žiniasklaidos pateikiama informacija, pasitikėjimo institucijomis, tiekėjais bei skiepijimu didinimas, o įvardijant neigiamus veiksnius – gandų ir mitų, griauinančių pasitikėjimą skiepais, plitimas ir kai kurių sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų nesugebėjimas paneigti šiuos mitus ir suteikti įrodymais grindžiamas konsultacijas.

Vienas iš veiksnių, šiuo metu keičiančių sveikatos priežiūrą apskritai bei darantis jai įtaką ir tokiu būdu taip pat darantis įtaką skiepijimo sektoriui, yra vykstantis sveikatos priežiūros sektoriaus skaitmeninimas. Skiepijimo srityje vienas iš pagrindinių skaitmeninimo pasiekimų yra elektroninių imunizacijos informacinių sistemų sukūrimas; iki 2016 m. pabaigos šias sistemas aštuonios valstybės narės buvo įdiegusios nacionaliniu lygmeniu, o dar daugiau valstybių narių – subnacionaliniu lygmeniu⁹. Šios sistemos turi didelį potencialą pagerinti vakcinų tiekimą viešajame sektoriuje, optimizuojant duomenų apie aprėpties rodiklius kokybę ir padedant nustatyti skiepijimo spragas bei nepakankamai aptarnaujamą gyventojų grupes. Jos taip pat galėtų pagerinti skiepijimo aprėpties rodiklius pasiūlant papildomas paslaugas, pavyzdžiui, priminimo sistemas. Tačiau jas naudojant taip pat atsiranda naujos sritys interesų konfliktams kilti ir taip pat atsiranda būtinybė papildomai apsvarstyti tokias sritis, kaip duomenų apsauga ir asmens teisės, etika ir sistemų palyginamumas.

⁸ https://ec.europa.eu/health/expert_panel/sites/expertpanel/files/020_vaccinationpgms_en.pdf

⁹ <https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/immunisation-systems.pdf>

KLAUSIMAI IR TEMOS DISKUSIJOMS

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Tarybos prašoma apsvarstyti šiuos klausimus:

1. Vienas iš pastarojo meto tyrimų¹⁰ rodo, kad vienoje Europos šalyse skiepų vengimas sumažėjo, bet kitose padidėjo. Šiuo metu Europoje vykstantis tyimų protrūkis įrodo, kad skiepų vengimas, dėl kurio skiepavimo aprėpties rodikliai gali tapti žemi, yra didelė tarpvalstybinė grėsmė sveikatai Europoje. Kokios yra skiepų vengimo skirtumų valstybėse narėse priežastys ir kaip juos būtų galima pašalinti? Kokių reikia pastangų siekiant sistemingai kovoti su skiepų vengimu ir žemais skiepavimo aprėpties rodikliais Europos Sąjungoje, kad būtų panaikinta ši tarpvalstybinė grėsmė sveikatai? Ar esama kokios nors geriausios praktikos, kuri padėjo jūsų valstybei narei padidinti skiepavimo aprėptį? Ar galėtumėte nurodyti sėkmingos priemonės, kurią būtų galima įgyvendinti kitose valstybėse narėse, pavyzdį?
2. Greita informacijos sklaida ir paprasta prieiga prie informacijos internetu suteikia platformą aktyviems skiepavimosi priešininkams, todėl plačiai visuomenei tampa vis sudėtingiau nustatyti, kurie informacijos apie skiepus šaltiniai yra patikimi. Kaip valstybės narės galėtų užtikrinti kuo didesnę sinergiją kovojant su klaidinančia informacija ir melagingomis naujienomis apie skiepus ir skiepavimą žiniasklaidoje, visų pirma internete?
3. Šiuo metu vykstantis skaitmeninimas lemia pokyčius visose sveikatos priežiūros sistemų srityse. Kokią naudą ir iššūkius skaitmeninimas atneš į skiepavimo sritį ir kaip skaitmeninimas galėtų pagerinti skiepavimo aprėpties rodiklius?

¹⁰ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/vaccination/docs/2018_vaccine_confidence_en.pdf